

Zagreb, 5. lipnja 2013.

IZVJEŠĆE O STRUČNOJ POSJETI KNJIŽNICI FRANJEVAČKOG SAMOSTANA SV. LOVRE U ŠIBENIKU

Na poziv mr. sc. Dubravke Dujmović, voditeljice Službe za istraživanje i razvoj Sveučilišne knjižnice u Splitu, Suzana Njegač, viša konzervatorica-restauratorica Odjela pohrane i zaštite Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu posjetila je dana 28. i 29. svibnja 2013. Samostan sv. Lovre u Šibeniku, gdje su ih primili gvardijan fra Mate Topić i fra Petar Đukića, knjižničara Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Po pozivu, posjeti su nazočile Angela Bujas i Dijana Bolanča, konzervatorice Konzervatorskog odjela u Šibeniku, i mr. sc. Nataša Mučalo, ravnateljica Državnog arhiva u Šibeniku.

U skladu s *Programom zaštite i trajnog očuvanja baštinskih zbirki* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, utvrđeni su uvjeti pohrane i stanje knjižnične građe.

Tijekom posjete dane su upute i smjernice za preventivnu zaštitu knjižnične građe te praktično pokazan postupak površinskog čišćenja koji može obaviti knjižničar uz nadzor stručnjaka.

Ovom izvještaju prethodi izvještaj sačinjen nakon posjete Samostanu sv. Lovre u Šibeniku 29. listopada 2008. Prema podacima iz tog izvještaja, 6. srpnja 2009. stručnjaci Nacionalne i sveučilišne knjižnice priredili su prijedlog programa konzervatorsko-restauratorskih radova i troškovnik za knjižnicu u cjelini te prijedlog radova i troškovnik za restauraciju četiri inkunabule za javljanje na *Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi RH za 2010.* te ih uputili kako Upravi Samostana tako i Konzervatorskom odjelu. Prema našim saznanjima, tada je prijavljen samo program za restauraciju inkunabula (odobrena sredstva za samo jednu inkunabulu koja je restaurirana tijekom 2010.) pa Nacionalna i sveučilišna knjižnica dopisom Konzervatorskom odjelu u Šibeniku od 27. travnja 2011. iznova potiče prijavu programa konzervatorsko-restauratorskih radova za knjižnicu u cjelini te njegovo izvođenje u 2012. godini. Odgovor nije primljen.

Isto tako, valja istaknuti da je tijekom studenog 2008. Nacionalna i sveučilišna knjižnica, o svom trošku, obavila čišćenje, dezinfekciju i opremanje 11 inkunabula Samostana sv. Lovre u Šibeniku.

O Samostanu i knjižnici

Godine 1648. franjevci, zajedno s narodom iz Dalmatinske zagore, bježe od turske opasnosti s Visovca u Šibenik. Namjera im je bila nastaniti se u Skradinu ili Žirju. No, 1649.-1650. kuga je poharala grad pa franjevci zbog župničkog i dušobrižničkog rada ostaju u Šibeniku. Od šibenskog providura Lunarda (Leonarda) Foscola dobivaju najljepšu gradsku palaču koja je umjetnički rad škole Jurja Dalmatinca, a nalazi se uz crkvicu sv. Lovre. Osnutkom samostana 1654. franjevci Bosne Srebrne trajno su se naselili u Šibeniku. Do 1735. samostan je u sklopu Franjevačke provincije Bosne Srebrne, a od 1735. u sastavu nove provincije sv. Kaja, a kasnije, od 1743. u sastavu Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja (te godine provincija sv. Kaja mijenja ime u provinciju Presvetog otkupitelja).

Godine 1699. osnovan je studij filozofije, a 1714. bogoslovija koja je 1917. preseljena u Split, ali se već 1720. opet vraća u Šibenik. Godine 1725. studij bogoslovije pretvoren je u generalno učilište II. stupnja koje, osnutkom nove Provincije sv. Kaja 1735., postaje bogoslovijom I. stupnja. Uz bogoslovno sveučilište i dalje se predavala filozofija i niža škola. God. 1907. u Makarskoj se ujedinila cijela bogoslovija tako da se u Šibeniku predavala samo filozofija. Ona pak 1911. prelazi u Zaostrog. Kako bi se oživjelo djelovanje Samostana nakon gubitka oba studija, Provincija osniva tiskaru "Kačić". Ona je pak 1948. skupa s velikim dijelom samostana nacionalizirana.

Tijekom vremena samostan se širio na okolne zgrade. Nakon jednog preuređenja i knjižnica dobiva svoj prostor s natpisom: *Bibliotheca Fon. 1772.* Zbog različitih razloga, osobito ratne opasnosti, često se seli te je danas smještena u neodgovarajućim uvjetima u prizemlju Samostana te čeka preseljenje u novouređeni prostor na katu.

Knjižni fond sastoji se od knjiga preminulih franjevaca kao i knjiga nabavljenih za školu. Znatan broj knjiga došao je u ostavštini biskupa Josipa T. Kosirića. Različiti istraživači spominju različite podatke o broju inkunabula (Goldschmidt navodi 5, Bulić 9, Badalić 8, Urlić 13, a Frkin i Jurić 12) dok samostanski abecedni katalog navodi 14 inkunabula. Neke od njih rariteti su u hrvatskim, a neke u svjetskim razmjerima (v. članak Frkin, Vatroslav. Inkunabule u šibenskim knjižnicama). Sadrži i lijepu zbirku Croatica (F. Grabovac, J. Lovrić, M. Orbini, J. Mikalja, F. M. Appendini i dr.) kao i knjige uglednih i znamenitih talijanskih izdavača (Guinta, Coletti, Remondinija i dr.). Knjižnična građa nije kao posebna cjelina registrirana kao kulturno dobro. Prema

podatku iz šematzizma Provincije iz 1979. zaštićena je crkva i samostan (registarski broj 116) te zasebno arhiv (Rješenje br. 17/18-79. od 16. 3. 1979.)

U privremenom spremištu nalazi se i ormarić s abecednim katalogom na listićima. Pretpostavlja se da možda postoji i neki drugi katalog (npr. stručni). Kako bi se okvirno ustanovila veličina i vrsta knjižnoga fonda, katalog je pregledala mr. sc. Dubravka Dujmović 14. studenoga 2008. godine.

Kataložni listići tiskani su formulari s naslovom knjižnice, rubrikom za autora, naslov, mjesto i godinu izdavanja knjige i za podatak o svesku. Rukom su ispunjavani. Dominira jedan rukopis, povremeno ih se javlja još nekoliko.

Ustanovljeno je da je u katalog upisano oko 3.872 knjige, od toga: 157 knjiga iz 16. st.; 396 iz 17. st.; 941 iz 18. st.; 1.681 iz 19. st.; 525 iz 20. st. te 158 bez navođenja godine izdavanja.

Od periodike, ističe se časopis „Danica“ i to godišta 1927., 1932., 1933. i 1934.

Uvjeti pohrane

Knjižnična se građa radi preuređenja Samostana selila dva puta, prvi puta nakon Domovinskog rata u podrumski prostor današnje privatne gimnazije, a drugi puta nakon 2005. u prostor u prizemlju Samostana gdje se i danas nalazi (Slika 1). Taj prostor čine tri prostorije. U trećoj je pohranjeno i arhivsko gradivo.

Slika 1: Ulaz u privremeno spremište s ulične strane na jugoistočnoj strani Samostana

Ulagana vrata su metalna s jednom bravom. Sve tri prostorije Knjižnice oveće su, prostrane i međusobno povezane otvorima na kojima nema vrata. Iz prve prostorije ulazi se u drugu, iz druge u treću. Pod je kombinacija kamena i betona, zidovi su grubo ožbukani, a strop na pojedinim mjestima vlaži, ljušti se i/ili trusi (Slika 2). Prozori na vanjskom, južnom, zidu drveni su. Sigurnosne rešetke nisu na svim prozorima. U prvoj prostoriji na obama prozorima s vanjske strane nalaze se grilje s rupicama koje omogućuju dotok i strujanje zraka. U drugoj prostoriji na prozoru nema grilja i ugrađena je sigurnosna metalna rešetka. U trećoj prostoriji nalazi se prozor koji je s unutrašnje strane zatvoren. Drugih sigurnosnih naprava nema. Pored navedenog, prozračivanje svih prostorija vrlo se rijetko obavlja iz sigurnosnih razloga. U prostorijama nema električne rasvjete. Uza zidove nalaze se instalacijske cijevi.

Sredinom svibnja provedena je deratizacija u sve tri prostorije pa su tijekom posjeta po podu nađene vrećice s otrovom za glodavce (Slika 3). Glodavci nisu uočeni.

Slika 2: Strop u Prostoriji III iznad polica s knjižničnom građom

Slika 3: Vrećice s otrovom za glodavce

Tijekom posjete Samostanu 28. i 29. svibnja 2013. mjereni su mikroklimatski uvjeti - relativna vlažnost i temperatura zraka (Tablica 1) te jačina svjetla i UV zračenja (Tablica 2) u sve tri prostorije. Mjerenja su obavljena po sredini prostorija. Uslijed mjerenja prozori u prve dvije prostorije bili su otvoreni, a vrijeme sunčano i vjetrovito.

Datum mjerena	Mjesto mjerena	Vrijeme mjerena (h)	Relativna vlažnost (% RV)	Temperatura zraka (° C)
28. 5. 2013.	Prostorija I	14:25	61.8	19.8
		16:15	62.2	18.9
	Prostorija II	14:30	60.5	19.0
		16:25	61.1	18.9
	Prostorija III	14:37	62.9	19.1
		16:50	66.4	18.4
29.5.2013.	Prostorija I	10:17	59.2	21.2
		15:10	33.8	23.6
	Prostorija II	10:22	60.0	20.1

		15:15	35.9	23.7
Prostorija III	10:36	60.2	20.0	
	15:25	39.8	23.0	

Tablica 1. Izmjerene vrijednosti relativne vlažnosti i temperature zraka u spremišnim prostorijama.

Mjerenja su obavljena termo-higrometrom *Testo 645*

Analizom dobivenih rezultata mjerenja ustanovljeno je da u sve tri prostorije izmjerene vrijednosti temperature i relativne vlažnosti izrazito naglo osciliraju i izvan su granica za primjereničuvanje knjižnične građe (relativna vlažnost $> 60\%$ i $< 45\%$, a temperatura $> 20^{\circ}\text{C}$).

Datum	Mjesto mjerena	Vrijeme mjerena	Jačina svjetla (lux) (dnevno svjetlo + umjetno)	UV zračenje ($\mu\text{W/lumen}$) (dnevno svjetlo + umjetno)	UV zračenje (lumen/ m^2) (dnevno svjetlo + umjetno)
28.5.2013.	Prostorija I	14:26	92	55	1.9
		16:16	44.3	25	1.0
	Prostorija II	14:32	121	88	8.7
		16:22	101	9	0.9
	Prostorija III	14:38	12	0	0.0
		16:27	5	0	0.0
29.5.2013.	Prostorija I	10:05	42.3	172	19
		13:07	71.5	218	23
	Prostorija II	10:08	34.0	0	0.0
		13:10	98.5	86	9.5
	Prostorija III	10:13	12	0	0.0
		13:15	32	10	0.3

Tablica 2. Izmjerene vrijednosti jačine svjetla i UV zračenja u spremišnim prostorijama. Mjerenja su obavljena digitalnim svjetlomjerom *ELSEC 7640, Light &UV monitor*

Analizom dobivenih rezultata ustanovljeno je da su izmjerene vrijednosti jačine svjetla (po sredini sve tri prostorije) unutar granica dopuštenih za trajno čuvanje (< 200 luxa) dok su vrijednosti UV zračenja u Prostoriji I i II, kada su prozori širom otvoreni za sunčana vremena, više od preporučenih za pohranu i čuvanje stare i rijetke knjižnične građe ($> 25 \mu\text{W/lumen}$ ili $> 6 \text{lumen/m}^2$).

Zatečeno stanje knjižnične građe

U prostoru se nalaze drveni regali s policama i police za knjige, različitih dimenzija, vrsta i obrade (Slika 3). Pojedini regali i police prerezani su, vrlo nestabilni, nakošeni ili urušeni (Slika 4-7).

Starija knjižnična građa izmiješana je s novijom građom i nađena je u sve tri prostorije na različitim mjestima u regalima s policama, na kartonskim kutijama na podu i po podu (Slike 4-7). Police su pretrpane gusto zbitim knjigama, složenim uglavnom vodoravno u velikim hrpama jedne na drugu. Velik broj knjiga urušen je, nakošen, strši ili visi s polica. Često su veće knjige složene na manje. Na regalima s policama hrpe knjiga nalaze se na gornjim policama tako da se pojedini primjeri nalaze nekoliko centimetara ispod stropa. Tamo gdje su police složene jedna ispred druge bez ikakvog razmaka ili se u prolazu između regala s policama nalaze kutije s knjigama, pregled građe teško je izvediv. Iza regala s policama, na kamenim izbočenjima desno od ulaza, nalazi se novija knjižnična građa, sitni tisak i časopisi u velikim hrpama te kartonske kutije s knjigama i prazne u hrpama.

Slike 4-7. Nestabilni i nakošeni regali s policama pretrpani knjigama i časopisima

Građa je u lošem je stanju (Slika 8-10). Pregledom su ustanovljena brojna oštećenja: mehanička - nastala uslijed neprimjerenog čuvanja i neodgovarajuće pohrane, fizikalno-kemijska - nastala djelovanjem vlage i drugih atmosferskih i krutih zagađivača kao i biološka oštećenja - nastala djelovanjem pljesni, kukaca i glodavaca. Sva građa obilato je onečišćena prašinom, prljavštinom,

izmetom glodavaca, žbukom i pijeskom, mrtvim kukcima te piljevinom, paučinom i čahurama nastalim djelovanjem kukaca.

Velik je broj jedinica slijepljen je i deformiran uslijed djelovanja vlage, pljesni, kukaca i glodavaca te velikim i naglim mikroklimatskim promjenama. U trećoj prostoriji na rezovima knjiga vide se tragovi novih oštećenja nastalih djelovanjem kukaca, a u drugoj prostoriji, tijekom pregleda pojedinih primjeraka nasumičnim odabirom, u jednoj je knjizi nađen živi knjiški crv (larva *Anobium punctatum*) (Slika 11-18).

Na pojedinim teško oštećenim knjigama nađene su pljesni, uglavnom pasivne, a aktivne na nekoliko knjiga složenih uz zid. Pojedini primjeri nađeni su u fragmentima. Korice su na nekim primjercima popucale, otpale ili su u uznapredovalom procesu propadanja.

Slika 8: Knjige u Prostoriji III na čijim se rezovima vide znaci starih i novih aktivnosti kukaca

Slika 9: Primjerci starih knjiga, mehanički, fizikalno-kemijski i biološki oštećeni, nađeni u hrpama u kartonskim kutijama

Slika 10: Jedinica oštećena djelovanjem vlage, pljesni i glodavca

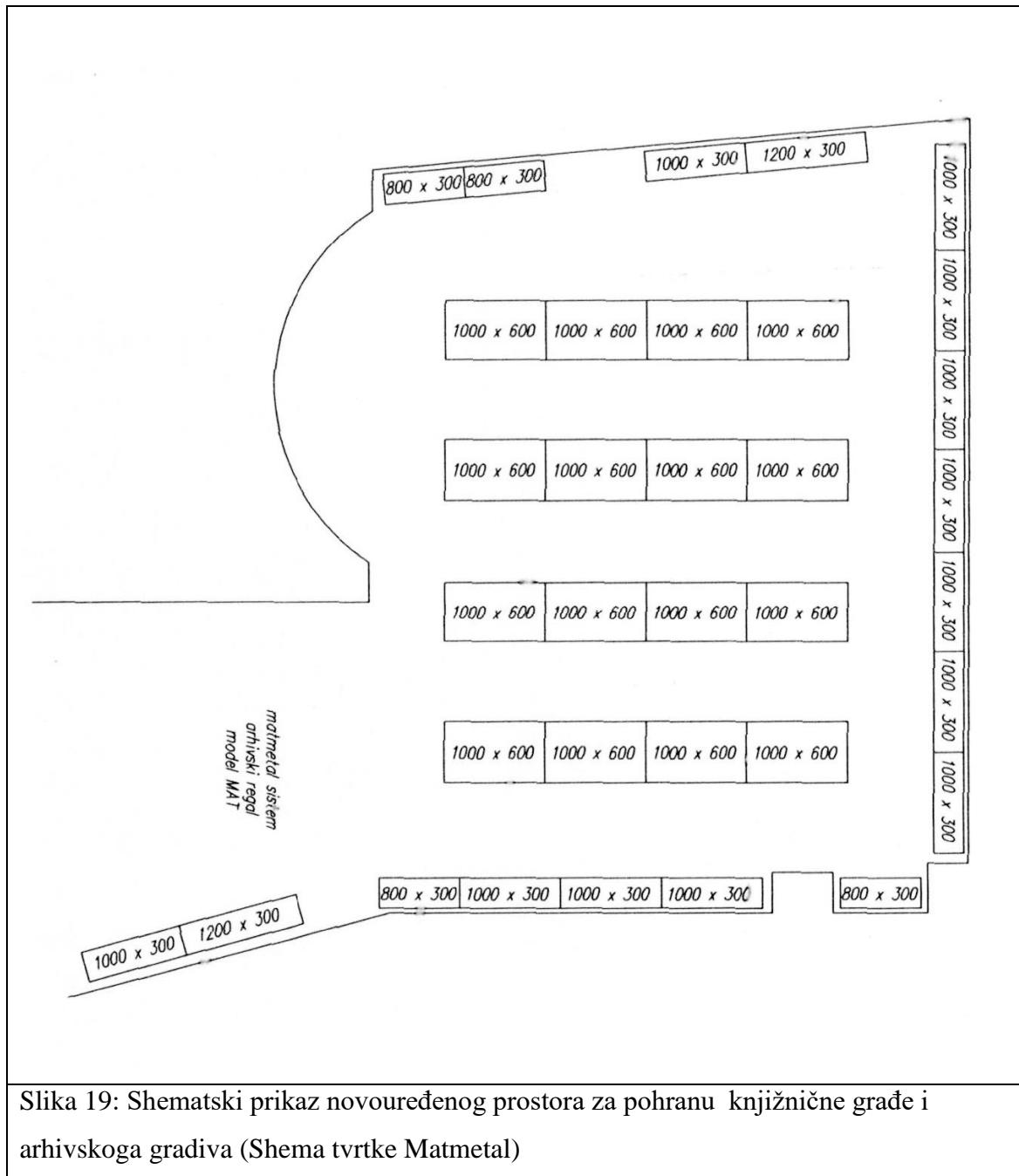

Novouređeni prostor knjižnice

Uređeni prostor knjižnice sastoji se od dvije prostorije koje se nalaze na katu na južnoj strani samostanske zgrade. U knjižnicu se ulazi kroz maleni hodnik spojen većim koji ima vrata za izlaz na jugoistočnoj strani Samostana. Hodnik je lijepo uređen, čist, prozračan i redovito se zaključava. Na samom ulazu u veću prostoriju knjižnice s lijeve strane nalazi se manja prostorija, a s desne sanitarni čvor. Zidovi su bijelo obojeni, a na podu je postavljen lakiran hrastov parket. U obje prostorije postavljen je video-nadzor i detektori za otkrivanje dima. Prozori na vanjskom zidu s južne strane (dva u većoj i jedan u manjoj prostoriji) novi su, plastični s izo-stakлом, a s vanjske strane su grilje. Na stropu je šest običnih električnih žarulja. Veća prostorija opremljena je novim metalnim regalima s policama za pohranu knjižnične građe i arhivskoga gradiva (Slika 19-22).

Manja prostorija nije namještena. U njoj se nalazi drveni ormarić s kataložnim listićima i vatrootporni metalni sanduk u kojemu su smještene inkunabule – dokumentirane, očišćene i dezinficirane u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 2008. godine.

Slika 19: Shematski prikaz novouređenog prostora za pohranu knjižnične građe i arhivskoga gradiva (Shema tvrtke Matmetal)

Slike 20-22: Novouređeni prostor knjižnice u kojem su postavljene nove metalne police, video-nadzor i detektori za otkrivanje dima.

Tijekom posjete Samostanu 28. i 29. svibnja 2013. u obje knjižnične prostorije mjereni su mikroklimatski uvjeti - relativna vlažnost i temperatura zraka (Tablica 3) te jačina svjetla i UV zračenja (Tablica 4). Mjerenja relativne vlažnosti i temperature zraka obavljena su po sredini prostorija. Prva mjerenja obavljena ujutro u obje prostorije, kada su prozori i vrata bili zatvoreni, ukazuju da su vrijednosti relativne vlažnosti blago povišene. Ostale vrijednosti dobivene mjerenjem uz otvoren prozor naglo se mijenjaju zbog naglih promjena relativne vlažnosti i temperature zraka izvana.

Datum mjerjenja	Mjesto mjerjenja	Vrijeme mjerjenja (h)	Relativna vlažnost (% RV)	Temperatura zraka (° C)
28. 5. 2013.	Prostorija veća	14:12	48.6	19.4
		16:09	47.6	19.6
	Prostorija manja	14:17	48.2	19.8
		16:25	47.9	19.7
29.5.2013.	Prostorija veća	10:10	60.7	18.1
		13:00	34.0	20.6
		15:07	49.1	19.3
	Prostorija manja	10:22	60.5	18.6
		13:00	35.2	20.2
		15:15	48.2	21.7

Tablica 3. Izmjerene vrijednosti relativne vlažnosti i temperature zraka u dvije novouređene knjižnične prostorije. Mjerenja su obavljena termo-higrometrom *Testo 645*

Mjerenja jačine svjetla i UV zračenja obavljena su na dnevnom svjetlu, u većoj prostoriji na polici ispred prozora, a u manjoj po sredini prostorije. Prozori su bili širom otvoreni, a vrijeme sunčano. Analizom dobivenih rezultata mjerenja ustanovljeno je da su izmjerene vrijednosti jačine svjetla izrazito visoke u popodnevnim satima (>200 luxa) kao i vrijednosti UV zračenja, u obje prostorije.

Datum	Mjesto mjerenja	Vrijeme mjerenja	Jačina svjetla (lux) (dnevno svjetlo + umjetno)	UV zračenje (µW/lumen) (dnevno svjetlo + umjetno)	UV zračenje (lumen/m ²) (dnevno svjetlo + umjetno)
28.5.2013.	Prostorija veća (polica ispred prozora)	14:26	92	55	1.9
		16:16	44.3	25	1.0
	Prostorija manja (sredina prostorije)	14:32	121	88	8.7
		16:22	101	9	0.9
29.5.2013.	Prostorija veća (polica ispred prozora)	10:06	134	241	81.77
		13:20	522	529	223
		15:00	891	502	608
	Prostorija manja (sredina prostorije)	13:25	465	89	45.0
		15:03	428	35	17.4

Tablica 4. Izmjerene vrijednosti jačine svjetla i UV zračenja u većoj prostoriji knjižnice. Mjerenja su obavljena digitalnim svjetlomjerom *ELSEC 7640, Light & UV monitor*

Zaključno

Tijekom posjete Samostanu 28. i 29. svibnja 2013. pregledano je oko 150 jedinica knjižnične građe te izdvojen 81 svezak bolje očuvanih za površinsko čišćenje koje će obaviti samostanski knjižničar. Kupljena su sredstva za čišćenje knjiga i osobna zaštitna sredstva. U svrhu edukacije, u za to određenom prostoru obavljeno je čišćenje 9 jedinica i pronađen odgovarajući prostor za prozračivanje i praćenje možebitnih novih aktivnosti kukaca.

Važno! Pri pregledu, na pojedinim primjercima knjižnične građe u prostoru privremene pohrane za koju se predmijeva da ima svojstva kulturnog dobra nadene su aktivne pljesni i živi kukci iz porodice Anobium. Stoga je dezinfekcija i odvlaživanje prostora privremene pohrane prioritetna zadaća, a preseljenje građe u novouređeni prostor neodgodivo. Sve te radnje obavit će se u skladu s dolje navedenim preporukama i terminskom planu.

Preporuke

Starija knjižnična građa smještena je trenutno u tri prostorije te je potrebno formirati jedinstvenu funkcionalnu cjelinu, tj. Zbirku starih i rijetkih knjiga. Prema važećim knjižničarskim i konzervatorskim standardima, funkcionalno organizirana zbirka/knjižnica, osim knjižničnog fonda, mora imati odgovarajući spremišni, radni i korisnički prostor, bibliografska pomagala (kataloge, inventarne knjige) koja će osigurati pristup knjižničnoj građi i njezino korištenje, te stručno osoblje. Stoga se u nastavku navode preduvjeti koje je potrebno osigurati za uspostavu, uređenje i preseljenje Zbirke te njezino propisno čuvanje u novom prostoru. Sve postupke treba planirati i provesti u skladu s uputama stručnjaka iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Službe za istraživanje i razvoj Sveučilišne knjižnice u Splitu te Konzervatorskog odjela u Šibeniku. Koordinaciju i nadzor provedbe vodit će Služba za istraživanje i razvoj Sveučilišne knjižnice u Splitu.

U prilogu, donosi se i *Terminski plan izvođenja radova: 2013.-2015.*

Prostor i oprema

Osnovni preduvjeti za uspostavu i uređenje Zbirke – prostor odgovarajuće površine i oprema za pohranu građe (regali), osigurani su (v. *Novouređeni prostor knjižnice*). Regale s policama, ako je moguće, treba postaviti okomito na zid s prozorima kako bi se omogućilo učinkovito prozračivanje građe.

Potrebno je dogоворити намјenu manje prostorije te je u skladu s namjenom opremiti (radni prostor knjižničara, čitaonica i sl.).

Preporuča se pregradnja ili zatvaranje sanitarnog čvora smještenog u spremišnom prostoru. Time će se spriječiti pojačano vlaženje prostora i širenje neugodnih mirisa koji se osjete usprkos prozračivanju.

Smještaj građe

Budući da se predviđa u isti prostor smjestiti i knjižnična i arhivska građa, o njezinu rasporedu i smještaju na regale s policama dogovorit će se s Upravom Samostana, stručnjaci nadležne matične knjižnice tj. Sveučilišne knjižnice u Splitu i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, stručnjaci Državnog arhiva u Šibeniku i Hrvatskog državnog arhiva te Konzervatorskog odjela u Šibeniku.

Isto tako, potrebno je dogovoriti mjesto pohrane novije knjižnične građe.

Optimalni uvjeti pohrane

U Knjižnici treba osigurati optimalne i stabilne mikroklimatske uvjete čuvanja (relativnu vlažnost zraka 45-55% i temperaturu od 16 do 18°C) te zadužiti osobu za praćenje mikroklima (npr., konzervatori iz nadležnog konzervatorskog odjela). U tu svrhu potrebno je nabaviti uređaje za mjerjenje i kontrolu mikroklimatskih parametara i odvlaživača. Uz to, na prozore treba postaviti folije s UV filtrima, a spremišni prostor, umjesto običnih žarulja, opremiti led rasvjetom.

Za nabavku navedene opreme potrebno je osigurati finansijska sredstva iz vlastitih izvora i/ili putem lokalnih institucija (Grad Šibenik, Šibensko-kninska županija) i/ili donacija.

Preventivna/primarna zaštita knjižnične građe

Preventivna/primarna zaštita knjižnične građe obavit će se u tri faze.

U prvoj fazi, stručnjaci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u suradnji s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku obavit će dezinfekciju i odvlaživanje prostora privremene pohrane.

U prvoj fazi, neposredno prije preseljenja u novi prostor, a nakon razdvajanja starije (tiskane do 1850. godine) od novije knjižnične građe, površinsko mehaničko čišćenje i prozračivanje lakše oštećene građe (starije i novije) obavit će samostanski knjižničar prema *Uputama za površinsko čišćenje građe in situ* Nacionalne i sveučilišne knjižnice te pod nadzorom konzervatora-restauratora. Očekuje se i angažman lokalne knjižničarske zajednice, konzervatora Konzervatorskog odjela u Šibeniku te volontera.

Nakon čišćenja i prozračivanja lakše oštećena starija građa smjestit će se na regale u dogовору sa stručnjacima (knjižničarima i konzervatorima-restauratorima) koji će biti uključeni u formiranje Zbirke i njenu zaštitu.

Noviju knjižničnu građu, dok se ne odredi prostor njene pohrane, nakon čišćenja i prozračivanja, treba privremeno pohraniti u kartonske kutije vodeći brigu o načinu slaganja i pakiranja knjiga.

U drugoj fazi preventivu zaštitu teško i izrazito teško oštećene knjižnične građe obavlja stručna osoba – konzervator-restaurator. Ona obuhvaća:

- čišćenje, dezinfekciju i prozračivanje,
- konzerviranje *in situ* (suga neutralizacija, konzerviranje korica, konsolidacija poderotina, uljepljivanje ispalih listova) i zaštitno opremanje odgovarajućom arhivskom ambalažom (knjige bez korica, kao i one koje imaju oslabljen i/ili oštećen uvez).
- dokumentiranje stanja najugroženijih jedinica građe kojima prijeti ubrzano propadanje kako bi se mogla planirati kurativna zaštita.

Za izvođenje druge faze potrebno je osigurati finansijska sredstva iz vlastitih izvora i/ili putem lokalnih (Grad Šibenik, Šibensko-kninska županija) i/ili državnih institucija (Ministarstvo kulture) i/ili donacija.

Organizacija Zbirke starih i rijetkih knjiga

Organizacija Zbirke započinje razdvajanjem novije i starije knjižnične građe te knjiga i časopisa, kao i donošenjem odluke o rasporedu građe na policama (kronološki – po starosti, po stručnim skupinama, veličini i sl.).

Inventarizacija i katalogizacija

Kako bi se dobio cjelovit uvid u sadržaj fonda Zbirke te procijenila njegova vrijednost kao kulturne baštine, potrebno je izraditi i inventarnu knjigu prema pravilima knjižničarske struke. Oblik inventarne knjige – rukom pisane ili elektroničke, dogоворит će se naknadno.

Nakon inventarizacije, potrebno je obaviti reviziju prema postojećem abecednom katalogu. S obzirom na dobivene nalaze, razmotrit će se mogućnost dopune abecednog kataloga ili izrade novog u skladu sa suvremenim pravilima za katalogizaciju stare i rijetke građe. U potonjem slučaju, najprije će se odrediti vrsta kataloga – abecedni i/ili stručni te medij (računalni) u kojem će se obavljati katalogizacija.

Tehnička obrada, signiranje i smještaj građe na police

Prije preseljenja u novi prostor jedinice građe treba signirati i tehnički obraditi (naljepnice, pečati – oznake vlasništva).

Zbirka starih i rijetkih knjiga Samostana Sv. Lovre u Šibeniku: organizacija i uređenje

Terminski plan: 2013.-2016.

2013.

Dezinsekcija i odvlaživanje (prozračivanje prostora privremene pohrane)

Izvršitelji: Uprava Samostana; Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Konzervatorski odjel u Šibeniku

Pregradnja/zatvaranje sanitarnog čvora

Kontaktirati projektanta: Uprava Samostana

Razmještaj regala

Kontaktirati projektanta: Suzana Njegač

Oprema manje prostorije

Nabaviti: Uprava Samostana

Postavljanje rasvjete i zaštite od UV zračenja

Nabaviti: Uprava Samostana

Dogovor o smještaju knjižnične i arhivske građe

Sudionici: Uprava Samostana, Sveučilišna knjižnica u Splitu, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Državni arhiv u Šibeniku i Hrvatski državni arhiv te Konzervatorski odjel u Šibeniku

Razdvajanje starije i novije knjižnične građe

Izvršitelj: fra Petar Đukić

Površinsko mehaničko čišćenje starije građe

Izvršitelji: volonteri i fra Petar Đukić; upute i nadzor: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Preseljenje i smještaj Zbirke u novi prostor

Izvršitelji: volonteri i fra Petar Đukić; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Formiranje Zbirke starih i rijetkih knjiga

Izvršitelji: fra Petar Đukić; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Inventarizacija – početak

Izvršitelji: fra Petar Đukić; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Upis na Listu preventivno zaštićenih dobara

Izvršitelj: Konzervatorski odjel u Šibeniku

Prijava na natječaj grada/županije za nabavu uređaja za održavanje optimalne i stabilne mikroklimе (softver za mjerjenje temperature i relativne vlažnosti zraka i odvlaživač)

Izvršitelji: Uprava Samostana, Sveučilišna knjižnica u Splitu, Konzervatorski odjel u Šibeniku

Priprema i prijava programa konzervatorsko-restauratorskih radova (prijedloga radova i troškovnika) za Javni poziv za potrebe u kulturi Ministarstva kulture za 2014.

Izvršitelji: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu; Uprava Samostana, Konzervatorski odjel u Šibeniku

Površinsko mehaničko čišćenje i pohrana novije građe

Izvršitelji: volonteri i fra Petar Đukić; upute i nadzor: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

2014.

Inventarizacija – nastavak

Izvršitelji: fra Petar Đukić; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Signiranje i tehničko opremanje građe

Izvršitelji: fra Petar Đukić; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Konzervatorsko-restauratorski radovi

Izvršitelji: stručnjaci Nacionalne i sveučilišne knjižnice

Priprema i prijava programa za nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova (prijedloga radova i troškovnika) za Javni poziv za potrebe u kulturi Ministarstva kulture za 2014.

Izvršitelji: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu; Uprava Samostana, Konzervatorski odjel u Šibeniku

2015.

Inventarizacija – završetak

Izvršitelji: fra Petar Đukić; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Revizija građe

Izvršitelji: fra Petar Đukić; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Katalogizacija – priprema i početak

Izvršitelji: fra Petar Đukić i/ili knjižničari iz lokalne zajednice; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

Konzervatorsko-restauratorski radovi – završetak

Izvršitelji: stručnjaci Nacionalne i sveučilišne knjižnice

2016.

Katalogizacija – završetak

Izvršitelji: fra Petar Đukić i/ili knjižničari iz lokalne zajednice; upute i nadzor: Sveučilišna knjižnica u Splitu

**Vrednovanje knjižnice i priprema dokumentacije za upis na Listu zaštićenih kulturnih dobara
Registar kulturnih dobara RH**

Izvršitelji: Sveučilišna knjižnica u Splitu; Konzervatorski odjel u Šibeniku

Izrada prijedloga dalnjih mjera zaštite uključujući restauraciju najvrednije i najugroženije građe

Izvršitelji: stručnjaci Nacionalne i sveučilišne knjižnice

Izradile:

Suzana Njegač

Dubravka Dujmović

Tinka Katić

Dragica Krstić